

אמרות טהורות

מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פנימי

חיי שרה

תשפ"ה • גליון קל"ה

הוקדש ע"י
הרה"ח ר' אשר ראזען שליט"א

יו"ל ע"י

מכון בארות יצחק זוטשקא
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לתרומות והנצחות ולקבלת הגליון במייל:

biz1441441@gmail.com

בשיתוף:

לחיזוק קנין אישי בתורה

03-800-9090

a038009090@gmail.com

לשיעורי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ועדכוני חצר הקודש

מערכת זוטשקא: 072-3181866

עמודי התזוך

לעילוי נשמת הרה"ח ר' משה יעקב ב"ר שלום אליעזר ראטער ז"ל	הרה"ג ר' יעקב יהושע ענגלנדער שליט"א	הרה"ג ר' חיים בעק שליט"א
--	---	---------------------------------------

שותף נאמן

הר"ר אברהם ישע"י זולדאן הי"ו	לט"נ כ"ק מרן אדמו"ר ה'נזר דוד' זי"ע
לע"נ מרת אביבה ב"ר אליעזר מרדכי ע"ה נב"ע כ"א אולד תשפ"ד	הר"ר החפץ בעילום שמו הי"ו

גליון זה הוקדש ע"י

הרה"ח ר' **אשר ראזען** שליט"א

לרגל שמחת נישואי בתו שתחי'

ויה"ר שיזכה לרוות נחת דקדושה מכל יוצ"ח, בבריות גופא
ונהורא מעליא, מתוך הרחבת הדעת ולכל מיילי דמיטב

הרה"ג ר' **שלמה קורץ** שליט"א

לרגל שמחת הבר מצוה לבנו

כמר יוסף אליקים ני"ו

ויה"ר שיזכה לרוות נחת דקדושה מכל יוצ"ח

פרשת חיי שרה

ליל שבת קודש תשפ"ד

שמשמרת את דברי התורה, ועוד כתב שם לרמז בזה בכמה אופנים עש"ב.

ויש להבין מה ראו לרמז בשמות בני ישמעאל רמזים נכבדים כאלו לענין לימוד התורה, והרי שנים עשר נשיאים אלו כנשיאים ועננים אשר יקחם הרוח המה ומה השייכות שלהם ללימוד התורה, וגם בתרגום מצאנו שיש בשמות אלו רמזים, כי אף שבתרגום אונקלוס כתב שמות אלו בלי שום תרגום אבל יונתן בן עוזיאל תרגם על "ומשמע ודומא ומשא" "וצמיטא ושותקא וסוברא" ועל "חדד ותימא וגו'" תרגם "חריפא וכו'", הרי שגם הוא רמז להנ"ל ברמז שמות בני ישמעאל.

והנה רש"י ז"ל כתב בפסוק "ואלה שני חיי ישמעאל וגו', א"ר חייא בר אבא למה נמנו שנותיו של ישמעאל כדי לייחס בהן שנותיו של יעקב, משנותיו של ישמעאל למדנו שמש יעקב בבית עבר י"ד שנה כשפירש מאביו קודם שבא אצל לבן וכו'", והקשה בספה"ק קדושת לוי שאם בקשה התורה להשמיענו שנטמן יעקב בבית שם ועבר לא הי' צריך למנות את שנותיו של ישמעאל עבור זה אלא לכתוב בפירוש שנטמן יעקב בבית שם ועבר, וכתב לפרש דמה שהוצרך יעקב אבינו ללמוד תורה בבית שם ועבר היינו מחמת החיצוניות של

"ואלה תולדות ישמעאל וגו' ומשמע ודומא ומשא חדר ותימא יטור נפיש וקדמה", החיד"א בספרו הק' נחל קדומים כתב לדרוש פסוקים אלו על דרך המוסר, "ומשמע" השומע עלבוננו "ודומה" ודומם בשתיקה "ומשא" ונושא וסובל עלבוננו, שכרו הוא "חדד" שיהא ראשו מחודד בתורה "ותימא" ויוכל להקשות קושיות בתורה "יטור נפיש" ויזכה להרבות חיילים בתורה.

וכן זקה"ק זי"ע בספה"ק נחל יצחק רמז בזה בכמה אופנים לענין לימוד התורה, והוא ביאר "ומשמע" הטה און לשמוע דברי אלוקים חיים "ודומה" דום מלדבר דברים בטלים "ומשא" קבל על עצמך עול תומ"צ כשור לעול וכחמור למשא, "חדד ותימא" שיהיו דברי תורה מחודדים בפין שאם ישאלך אדם אל תגמגם אלא תאמר לו מיד, וכן יש לפרש "חדד ותימא" שתוציא דברי התורה מפין בשפה ברורה וחדה ואז "יטור נפיש" שישתמרו דברי התורה בלבך לכל תשכחם ח"ו, אולם צריך לזכור שעם כל ההשתדלות הנ"ל אין מובטח לך שלא תשכח את דברי התורה, אלא א"כ "וקדמה" שתהי' יראתך קודמת לחכמתך וכמאז"ל (אבות ג' י"א) "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת", וכמ"ש (שבת ל"א.) שיראת שמים היא קב חומטין

במהרש"א לא האריך בביאור התירוץ אך לכאור' כוונתו כמו שכתב בשו"ת בנין ציון החדשות (סי' מ"ט) עפ"י מ"ש במדרש (בראשית רבה נ"ח א') עה"פ "ויהיו חיי שרה" וז"ל, "יודע ד' ימי תמימים (תהלים ל"ז י"ח) כשם שהן תמימים כך שנותם תמימים", והיינו שלא מחשבים ימי חיים רק השנים שהם בצדקות כי רשעים בחייהם קרויים מתים, וזהו שתי' מהרש"א דכיון שהי' רשע מעיקרו לא הי' ראוי למנות שנותיו שהרי השנים שהיו ברשעות אין נחשבים לשנים של חיים, ורק כדי לייחס שנותיו של יעקב נכתבו כל שנות חיי ישמעאל, [כי מסתמא לא עשה תשובה מאהבה שהי' מהפך את כל העוונות לזכיות ואז היו נחשבות כל שנותיו כחיים אמיתיים].

והנה במדרש רבה (בראשית ס"ב ד') הקשה ג"כ בקושיית הגמרא (מגילה שם) למה נמנו שנותיו של ישמעאל ותירצו שם ב' תירוצים, רבי לוי בר חמא תירץ כתי' הגמרא כדי לייחס בהן שנותיו של יעקב, ועוד כתב המדרש דכיון שבא ישמעאל מקדקרו של מדבר לגמול חסד לאביו לכן נתייחסו שנותיו, כלומר לפי שהטריח את עצמו ביותר לכבד אביו לכן נתייחסו שנותיו.

ונראה לבאר בס"ד דב' התירוצים של המדרש קשורים זה לזה ומשלימים זה את זה, דידוע כמה סובלים ישראל מזרעו של עשיו על שכיבד עשיו את יצחק אביו, ומכיון שגלוי וידוע לפנינו ית' שעתידין ישראל להיות גם בגלות בני ישמעאל, הקדים השי"ת רפואה למכה ובאותו פרק

ישמעאל שאת זה לא הי' יעקב בכח להגביה ולתקן ולכן הוצרך להטמין עצמו, כי בעת שאין כח בצדיק להחזיר את הרשעים צריך להטמין את עצמו מפני חרון אף שגורמים הרשעים בעוונותיהם וכמ"ש (ישעיהו כ"ו כ') "חבי כמעט רגע וגו'", ולכן הי' אלי' נטמן במערה והעורבים היו מכלכלים אותו עד שתיקן את דורו של אחאב וקראו בקול גדול "ד' הוא האלוקים" אז שוב לא הטמין את עצמו עכדה"ק.

והנה בש"ס (מגילה ט"ז--י"ז): משמע שעיקר הלימוד שבקשה התורה שנלמד משנותיו של ישמעאל הוא שגדול תלמוד תורה יותר מכיבוד אב ואם, שכן "אמר רבה א"ר יצחק בר שמואל בר מרתא גדול תלמוד תורה יותר מכיבוד אב ואם שכל אותן השנים שהי' יעקב אבינו בבית עבר לא נענש, דאמר מר למה נמנו שנותיו של ישמעאל כדי לייחס בהן שנותיו של יעקב וכו'", ופרש"י "למה נמנו שנותיו מה לנו למנות שנות הרשעים, להתייחס בהן שנותיו של יעקב וכו' מהן אנו למדים ששמש בבית עבר י"ד [שנה] וכו'", ומשמע שעיקר מה שבקשו ללמדנו הוא דבר זה שממנו אנו למדים שגדול תלמוד תורה יותר מכיבוד אב ואם, וגם דבר זה צריך תלמוד מדוע נחונן ללמוד דבר זה משנותיו של ישמעאל.

והנה במהרש"א (שם) הקשה על דברי רש"י ז"ל דהרי ארז"ל (כבא בתרא ט"ז): דישמעאל עשה תשובה, ותירץ דכיון שהי' רשע מעיקרו אין ראוי למנות שנותיו בתורה אי לאו משום לייחס שנותיו של יעקב, והנה

י"ד שנים סגי לומר ששוין הם, אכן כדי להכריע את זכותו של ישמעאל צריך לומר שמצות תלמוד תורה גדולה יותר, ונכיצד ילפינן באמת שמצות ת"ת גדולה יותר עי' מהרש"א וטורי אבן שם].

ובזה נבין מה שרמזו בתולדותיו של ישמעאל את דרכי קניני התורה כי כח התורה של ישראל הוא המכריע את כח כיבוד אב של ישמעאל, ומה שהם כנשיאים אשר ישאם הרוח הוא באמת בזכות לימוד התורה של ישראל בכל הדורות.

ומה שרמזו החיד"א בפסוק "ומשמע ודומה ומשא" את מעלת קבלת היסורים והעלבונות בשתיקה, יתכן לומר בדרך אפשר דהנה כתב הרמב"ן עה"פ (בראשית ט"ז ו') "ותענה שרה ותברח מפני" וז"ל, "חטאה אמנו בענוי הזה וכו' ושמע ד' אל עני ונתן לה בן שיהי' פרא אדם לענות זרע אברהם ושרה בכל מיני הענוי" עכ"ל, ובספה"ק שפתי צדיק כתב על זה, פלא על הרמב"ן שכתב שחטאה שרה אמנו במה שענתה להגר, הלא מלאך שמים צוה בפקודת השי"ת "והתעני תחת ידי" ואם הי' ח"ו איסור שייך לפני עיוור, אלא בלי ספק ראתה בנבואה שנצרך העינוי להחליש כח הסט"א ולהגביר כח יהודים שישלטו בהם, עכ"ל.

ויתכן שלפי שאמרה הגר אתה "א-ל ראי" ופרש"י שרואה "בעלבון של עלובין", לכך נצרך לבני ישראל כדי להכניע כוחו של ישמעאל להיות מן העלובין ואינן עלובין שבזה גוברין על ישמעאל, כי הגר

שבו כיבד ישמעאל את אברהם אביו והטריח עצמו ממרחקים לגמול חסד עם אביו, כתבה תורה את שנותיו של ישמעאל שמהם אנו למדים שנטמן יעקב אבינו בבית עבר י"ד שנה ועסק בתורה, ובשנים אלו לא הי' יכול לכבד את אביו ואת אמו אך לא נענש עליהם לפי שגדול לימוד התורה יותר מכיבוד אב ואם, ומזה תהי' נצמחת הגנה לבני ישראל שלא יסבלו מבני ישמעאל בזכות כיבוד אב של ישמעאל אביהם, כי לימוד התורה של ישראל קדושים עדיף יותר מכיבוד אב של ישמעאל.

ולפי דברי הקדושת לוי נוספת לנו עוד המתקה לבטל זכותו של ישמעאל, שלכאור' הי' שייך לשאול שאף אם מצות לימוד התורה גדולה יותר ממצות כיבוד אב ואם, אולם אילו היו יושב בביתו של יצחק אביו הי' יכול ללמוד תורה וגם לכבד את אביו והי' יכול להקדים את שובו מבית לבן כדי לקיים את שניהם. אכן לפי דברי הקדושת לוי הרי ישמעאל הוא האשם בדבר שלא יוכל יעקב ללמוד אלא ע"י שהטמין את עצמו כי קליפת ישמעאל מנעה ממנו ללמוד אלא ע"י הטמנה בבית עבר, וממילא החסרון של מניעת כיבוד אב של יעקב באותן שנים נזקף לחובו של ישמעאל, ובודאי שאין כיבוד אב שלו יכול להכריע את הלימוד התורה של יעקב ובניו עד סוף כל הדורות.

ובזה ניחא למה הוצרכו לומר שמצות תלמוד תורה גדולה ממצות כיבוד אב ואם והרי כדי שלא יענש יעקב על אותן

מאכזריות הישמעאלים, וגם בזמן שהם זרקו עלינו חצים וכו' ויש שהוכרחו להיות נטמנים במקומות מסתור מאימת החיצים וכו' עכ"ז לא פסק קולו של יעקב מבתי כנסיות ובתי מדרשות, ובודאי יש בכח כל זאת להכניע את קליפת ישמעאל שלא ישלוט בשום בר ישראל.

וזקה"ק הרה"ק רבי מרדכי מזויעהל זי"ע
בספה"ק יקרא דמלכא (פ' חיי שרה תשל"ד) כתב, שכאשר ראתה שרה את ישמעאל מצחק ויורה חצים על יצחק ורוצה להרגו, אמרה "גרש את האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש וגו'" שאין לו חלק בהקדושה, והשי"ת אמר "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה כי ביצחק יקרא לך זרע" והוא היורש היחידי, ובזמן שהוא מצחק והורג תתקיים הסכמת השי"ת "גרש האמה הזאת ואת בנה", כי נתמלאה סאתם מכל הזמנים וגם ששת המליונים מישראל נזקף על חשבונם של ישמעאל שלא נתנו להכניס את ישראל לארץ ישראל, עכדה"ק.

ויחי רצון שיקויים בנו דברי בעל הטורים
שרמז בסוף הפרשה עה"פ "על פני כל אחיו נפל" וסמך ל"י "אלה תולדות יצחק", לומר כשיפול ישמעאל באחרית הימים אזי יצמח בן דוד שהוא מתולדות יצחק עכ"ל, כן עוד נחזה בקרוב בימינו אמן.

מיאנה לסבול וברחה מבית שרי גבירתה ואילו ישראל סובלין העלבונות ושותקין, ולזה נרמז בפסוקים "ומשמע ודומה ומשא" מעלת קבלת היסורין בשתיקה שאת זה אין לבני ישמעאל.

וידוע שהרמב"ם נטמן במערה מאימת הישמעאלים במשך עשר שנים ושם כתב את ספרו היד החזקה, ואמר החפץ חיים זי"ע שבלי ספק מה שסבל אז ולמד תורה מתוך הדחק היא שעמדה לו לחבר חיבור מופלא ומושלם כזה.

וגם האור החיים הקדוש חיבר את חיברו הקדוש בזמן שהי' סובל ביותר מן הישמעאלים וכמו שרמז כמה פעמים בספרו הקדוש, ויתכן שנרמז לנו בפסוקים הנ"ל שאע"פ שמחמת קליפת ישמעאל נצרכו מאורי האומה להיות נטמן וללמוד תורה בהטמנה זו, אולם ע"י "משמע ודומה ומשא" ששומעין חרפתם ועכ"ז לומדים במסירות נפש זוכין ל"חדד ותימא נפיש יטיר וקדמה" להצלחה מופלגת בלימוד התורה.

והנה גדולי ישראל בכל הדורות הקודמין כבר סבלו די והותר מזרעו של ישמעאל ועסקו בלימוד התורה מתוך סבל ודממה וגם עתה סבלנו די והותר

סעודה ג' תשפ"ד

לפנות ערב וישא עיניו וירא והנה גמלים באים", ורו"ל למדו מכאן (ברכות כ"ו:)

בפרשתן "ויצחק בא מבוא באר לחי ראי וגו' ויצא יצחק לשוח בשדה

ואולי יתכן לומר בדרך אפשר שתפילתו של יצחק היתה מכוונת לזמנים שינטו צללי ערב וכמ"ש "לפנות ערב", והוא זמן עקבתא דמשיחא, שראה יצחק כמה יסבלו צאצאיו מזרעו של ישמעאל שהם בבחי' "פרא אדם" כחיות טרף ותיקן תפלת המנחה כדי שיוכלו להמתיק הדינים בזמן ההוא, ולכן הלך למקום שנתגלה המלאך להגר ששם הודיע לה על ישמעאל בזה שעתיד להוליד שנים עשר נשיאים ולהיות פרא אדם ידו בכל ויד כל בו, ושם גם המקום המסוגל גם להכין את התרופה למכה שיוכלו בני ישראל לשפוך ליבם בתפילה ולהמתיק את הדינים ולראות גמלים באים.

ורמז הכתוב "ויצחק בא מבוא באר לחי רואי" שגם יצחק קרא למקום באר לחי רואי, שגם בעת התגברות הדינים בגלות ישמעאל יוכלו לראות את השי"ת בתוך ההסתר פנים, וכמו שרואים גם עתה גילוי השגחת השי"ת בתוך ההפיכה והרבה ניסים ונפלאות נעשו לשומרי שבת בשעת השפיכות דמים הנוראה שהיתה ביום שמחת תורה. וידוע מה שאמר הרה"ק מקאברין זי"ע שתכלית כל הימים נוראים וחג הסוכות היא לזכות ל"אתה הראת לדעת כי ד' הוא האלוקים אין עוד מלבדו" (דברים ד' ל"ד) ביום שמיני עצרת ושמחת תורה, ו"ד' הוא האלוקים" היינו שגם בתוך מידת הדין ששם אלוקים מרמז לזה יש למצוא את בחי' הוי' שהוא רחמים, ויצחק אבינו ע"ה פעל זאת בהיותו במקום שנגזרה הגזירה של גלות ישמעאל שיוכלו לראות התגלות ההשגחה באותו זמן ולכן נקרא המקום "באר לחי רואי".

שיצחק תיקן תפלת מנחה ד"אין שיחה אלא תפילה", ובזוה"ק איתא דזמן מנחה הוא זמן התגברות הדינים, ואיתא בספה"ק נחל יצחק דמה שאלי' הנביא לא נענה אלא בתפלת המנחה כמ"ש בגמ' (ברכות ו'): משום דשורש הדינים הם רחמים גמורים, ולכן יצחק אבינו ע"ה שהוא בחי' מידת הדין תיקן תפילת המנחה שיוכלו להמתיק את הדינים, וזהו שאמר הכתוב "וישא עיניו וירא והנה גמלים באים" והוא רמז לגמילות חסדים וכמ"ש בספה"ק, כי ע"י תפילה בעת הזאת נמתקין הדינים בשורשן ובאים חסדים לישראל.

ואיתא בזוה"ק (ויקרא ק"א.) שרז"ל אמרו שהרואה גמל בחלום נרמז לו שאפילו נגזר עליו דבר חמור רח"ל נתבטלה מעליו הגזירה, והיינו כי הגמל הוא רמז להמתקה ע"י מידת החסד אפילו בזמן של דינין רח"ל ואת זה פעל יצחק אבינו כשתיקן תפלת מנחה.

ומה שהתפלל יצחק אבינו ע"ה אצל באר לחי רואי שהוא המקום שנתגלה המלאך להגר, כתב הרמב"ן כי המקום ההוא הי' לו מקום תפילה לפי שנתראה שם המלאך והי' הולך לשם מארץ הנגב שהוא קרוב לשם כדי להתפלל.

ולכאור' יפלא הדבר וכי לא מצא יצחק אבינו מקום קדוש להתפלל אלא במקום שנתראה המלאך אל הגר, והרי בבית אברהם אבינו היו שכיחים מלאכים וכמו שאמרה הגר "הגם הלום ראיתי אחרי רואי" וכמו שפירש רש"י ז"ל (בראשית ט"ז י"ג), ומה לו לנדוד למקום שנתגלה המלאך לשפחה.

רואים את ישראל בסבלותם הגוים מחרפים כלפי מעלה רח"ל, וכמ"ש (תהילים ע"ט י"ב) "והשב לשכנינו שבעתיים אל חיקם חרפתם אשר חרפוך ד'", וזה נקרא "שיחתן של עבדי אבות" כלומר שיחה ותפילה כשיש הנהגה של בחי' עבדים ח"ו, ושיחה זו יקרה לפני השי"ת יותר מתורתן של בנים ובכוחה של שיחה כזאת להמתיק את הדינים בשורשן ולהביא גילוי של רחמים וחסדים.

וכ"ק אאזמור"ר זי"ע אמר דמה שארז"ל (שבת פ"ט:) שלעתיד לבוא כשיאמר השי"ת לאבות הקדושים בניך חטאו אברהם ויעקב יעמדו בצד ולא יכנסו בעובי הקורה להתחנן על צאצאיהם, ורק יצחק אבינו הוא זה שיעמוד ויאמר "רבנו של עולם בני ולא בניך בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם (שמות ד' כ"ב) "בני בכורי" עכשיו בני ולא בניך וכו'" עד שלבסוף יגיע לחשבון של "פלגא עלי ופלגא עלך וכו'", ולכאו' יפלא על אברהם אבינו שהוא עמוד החסד וביקש רחמים אפילו בעד אנשי סדום וכאן לא מצא לומר מילה טובה עבור בניו וכן יפלא על יעקב שהוא בחי' מדת הרחמים, אלא שאמר אברהם לאחר כל מה שעבר על ישראל במשך שנות גלותם ששפכו דמם כמים על קדושת שמו ית' וכי עתה אבקש עליהם חסד האם לכך סבלנו את כל צער הגלות, וכן סובר יעקב אבינו שאין טעם לבקש רחמים לאחר כל הסבל הרב שעבר על ישראל במשך כל השנים, ורק יצחק אבינו שהוא בחי' מידת הדין הוא עומד וטוען שאכן עפ"י מידת הדין ראוי ונכון לזכות את ישראל.

ונקראת תפלת מנחה בלשון שיחה "ויצא יצחק לשוח בשדה" וכמ"ש אא"ז זי"ע בספה"ק נחל יצחק כי עיקר התפילה היא לשוחח עם הרבנו של עולם, ובפרט בזמן שיש הנהגה של גבורה ודין צריך לשפוך שיחתנו לפני השי"ת כביכול כדבר איש אל רעהו וכל זה יסד יצחק אבינו בבאר לחי רואי.

וידוע שעת סעודה שלישית של שבת קודש אע"פ שהוא עת מנחה שהוא זמן דין מ"מ ביום השבת זמן זה נהפך לעת רעוא דרעיון, וכן הוא בכל עת צרה כאשר היא נמתקת היא נהפכת לעת רצון יותר מן הרגיל. ויתכן שגם זה נרמז במה שאמר הכתוב "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב", שכאשר יושבים בני ישראל ושופכים את לבכם ומשוחחים עם השי"ת בעתות ערב כמו בסעודה שלישית וכדו', אז "וישא עיניו" ע"י שנושאים העינים למרום "וירא והנה גמלים באים" רואים שמגיע השפעה מופלגת של גמילות חסדים.

ויתכן ברמז מאז"ל (ילקוט שמעוני בראשית כ"ד ל"ב) "יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים", שכאשר יש ח"ו הנהגה של מידת הדין הרי זה לכאורה כאשר ישראל הם כביכול בבחינת עבדים שאין עושין רצונו של מקום, ואז הזמן לשוחח עם השי"ת ולבכות לפניו ולומר הרי גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד גלויות, והרי כתב בתשובת הרשב"א שקיימ"ל להלכה כרבי מאיר דבין כך ובין כך קרויין בנים, ומה תעשה לכבודך המחולל בין העמים שכאשר

בבחי' תרדימה, ורו"ל אמרו (מגילה כ"א). "קשות מיושב" וזהו שהי' "יושב ודורש" שראה קושי הגלות וביקש לעוררן ולחזקם, ואמר שמכוחן של האבות הקדושים, נשרשו הכוחות לכל הדורות הנמוכין שיוכלו להתעורר מתרדמתן ולעבוד את בוראן ביראה ובאהבה ולא יתיאשו מן הגאולה בעת ההיא, וזהו שאמר להם שבזכות שרה אמנו שחייתה באמונה תמימה בכל שנות חייה ועם כל מה שעבר עליה היו כולן שוין בעינה לטובה, ובשעת פטירתה מסרה את נפשה על קדושת שמו ית' מגודל השתוקקותה כששמעה ע"ד העקידה, עי"ז השרישה כוחות שגם בדורו של מרדכי ואסתר שהיתה אז הסתרה גדולה וכמ"ש (יומא כ"ט). "אסתר סוף כל הניסים" המרמז לחשכות תוקף הגלות, עכ"ז לא יתיאשו מן הגאולה בזכות שני חיי האבות הקדושים שהשפיעו מאורן על ימי החושך של הגלות. וזהו מ"ש במדרש (בראשית רבה נ"ח א') "יודע ד' ימי תמימים ונחלתו לעולם תהי'" (תהילים ל"ז י"ח) שבזכות צדקת אבות שקבלו בתמימות ובהשתוות הנהגת הבורא ב"ה, הורישו זאת לנחלה לדורות הנמוכין שיוכלו גם הם להתחזק באמונה שלימה ולהתעורר מתרדימתן ולהתחזק באמונת הגאולה.

ובספה"ק שפתי צדיק כתב, ד"יודע ד' ימי תמימים" היינו שמכח ימי התמימים נמשך הדעת לדורות הנמוכין שידעו שהכל מאתו ית"ש וכמ"ש (בראשית ט"ו י"ג) "יודע תדע כי גר יהי' זרעך", שתשריש בהם דעת לעת הגלות שידעו שאני מפוזרן ואני מכנסן אני משעבדן אני גואלן,

והנה אליעזר עבד אברהם כששפך שיחו לפני השי"ת אמר "עשה חסד עם אדוני אברהם", ואיתא במדרש רבה (בראשית ס' ב') "אפילו אברהם שהחסד מתגלגל בעולם בשבילו נצרך לחסד שנאמר "ועשה חסד עם אדוני אברהם".

ויתכן שרמזו לנו חז"ל שאע"פ שיצחק אבינו עתיד לפעול המתקה עבור ישראל עפ"י משפט ודין ע"פ חשבון התורה וכמ"ש "פחד יצחק משפטניו האירה", אבל עבור בני ישראל "יפה שיחתן של עבדי אבות" שביקש חסד אפילו למי שהחסד מתגלגל בעולם בשבילו, וכמו כן אנחנו צריכים לבקש ולהתחנן שיחון אותנו השי"ת מאוצר מתנת חינם ולא עפ"י תורה ומשפט, שזאת יכול לטעון רק יצחק אבינו ע"ה לפי גודל מעלתו ולא אנו העומדים לפניו ככלי מלא בוש וכלימה.

ובפרט בעת הזאת כאשר החושך יכסה ארץ שעלינו לזעוק לפני אבינו המלך הושיעה את נחלתך ורחם על עמך, לא בצדק ולא במעשים באנו לפניך כדלים וכרשים דפקנו דלתיך ומאוצר מתנת חינם חננו כי א-ל מלך רחום וחנון אתה.

ואיתא במדרש (בראשית רבה נ"ח ג') שכאשר "רבי עקיבא הי' יושב ודורש והציבור מתנמנם ביקש לעוררן, אמר להם מה ראתה אסתר שתמלוך על קכ"ז מדינות אלא תבוא אסתר שהיתה בת בתה של שרה שחיתה קכ"ז שנים ותמלוך על קכ"ז מדינות", וכתב בספה"ק ישמח ישראל דרבי עקיבא ראה את הדורות הנמוכין שיהיו

ואמר עלי' את כל פרק "אשת חיל מי ימצא" (משלי ל"א י'), וכתב שם ברמזו הכתוב "דרשה צמר ופשתים" בין יצחק לישמעאל שאמרה "גרש האמה הזאת ואת בנה", ופירש (שם) בעץ יוסף דצמר מרמז על יצחק הצדיק ע"ד שכתוב (ישעיהו א' י"ח) "אם יאדימו כתולע כצמר יהיו" ופשתן מרמז על ישמעאל הרשע ע"ד (ישעיהו ה' י"ח) "הוי מושכי העוון בחבלי השווא וגו'", וכן קרבנו של הבל שנתקבל ברצון ה' מן הצאן וקרבנו של קין שלא נתקבל ה' זרע פשתן ולפיכך נאסר לערב צמר ופשתים יחדיו, ואת זה דרשה שרה אמנו, ומזה למדה שצריך לגרש את האמה ואת בנה כדי שלא ילמד יצחק ממעשיו הרעים של ישמעאל.

וידוע שבתוכת שטטנ"ז ישנן אותיות "שטן עז" שע"י צירוף ב' מינים אלו נעשה ח"ו עז כוחו של השטן, וזה לימוד זכות על ישראל שכל זמן שהם בגלות ישמעאל קשה מאוד להתגבר על היצר הרע, ולכן ראוי שיקיים השי"ת "גרש את האמה הזאת ואת בנה" ואז במהרה יקבלו כל ישראל עליהם עול מלכות שמים באהבה.

ובעת הזאת כולנו רואים בחוש איך שמאיר אור התשובה בכל העולם כולו שהוא אורו של משיח, וכמו שאמר זקה"ק רבי שלמה מזויעהל זי"ע למשמשו הרה"צ רבי אלי' ראט זצ"ל שלפני ביאת המשיח יאיר השי"ת אור עליון על נפשות בני ישראל להחזירם בתשובה שלימה, אמנם קיוני שאור זה יהי' מתוך חסדים ורחמים גלויים אכן לאחר שנשפך דם ישראל כמים ונתעוררו מזה כל ישראל בתשובה שלימה,

וכאשר יודעים שהכל ממנו ית' אפשר להמתיק מרירות הגלות ולקרב הגאולה, וכתב עוד בשפתי צדיק שמשרה אמנו ועד אסתר המלכה עברו י"ד מאות שנה, ואעפ"כ האיר או של שרה אמנו עד אז ובעל כרחך שהיא מאירה עד הסוף רק האדם צריך להיות כלי שתחול עליו ניצוץ קדוש.

והרה"ק הרבי ר' צבי הירש מרימנוב זי"ע אמר שלפי דעתו מכל הארבעה בנים השאינו יודע לשאול מטיב לעשות, כלומר שמי שמתאזר באמונה שלימה ואינו שואל שאלות על הנהגת הבורא ב"ה הוא המטיב לעשות מכולם.

וי"ל דנרמז בזה "יודע ד' ימי תמימים" שהתמימים והישרים אומרים תמיד שד' יודע מה שהוא עושה, ואין להם שום קושיות על הנהגת השי"ת וזכות זו עומד לכל זרעם בדורות הבאים.

ורז"ל אמרו (במדבר רבה י"ט ו') ש"דברים שלא נגלו למשה נגלו לרבי עקיבא וחביריו", ויתכן שלפי שהיו בדור של שמד שהרי רבי עקיבא ה' מעשרה הרוגי מלכות ונתחזקו באמונה בזמנים חשוכים ביותר ולכן זכו שיאירו להם סודות התורה יותר ממשה רבינו, וזה שרמז רבי עקיבא לתלמידיו שחשבו שבדור כזה קשה להשיג כראוי את השגת התורה ונמנמו בתרדימה, וגילה להם רבי עקיבא שהאבות הקדושים השרישו כוחות בדורות הללו שיוכלו להשיג אפילו מה שלא השיגו דורות הראשונים, ועל כן אסור לנו לאבד את הזמן בשינה ותרדימה, ויש לנצל כל רגע לתורה ועבודה.

ואיתא במדרש תנחומא (חיי שרה ד') שאברהם ה' מקונן על שרה אמנו

ובשעה שבני ישראל נתונים בצרה והרבה משפחות נתונות בצער ובדאגה לשלו' בניהם העומדים במקום סכנה עלינו להצטער בצערן של ישראל, ולשפוך עליהם שיח תפילה ולבקש שיחוס השי"ת על עמו ישראל ויוציאנו מאפילה לאור גדול, ויקוים במהרה דברי האוה"ח הקדוש בסוף פרשתן "ויש יום לא-ל איום משפט יעשה, ויכיר נקנה לקוניו" בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

עלינו להצטרף להתעוררות זו ולבקש מהשי"ת שמעתה נזכה להתעורר מתוך רחמים וחסדים גלויים, אולם עלינו לזכור שהדרך להמתקת הדינים היא להתחזק באמונה ובתמימות ולשפוך שיח לפני השי"ת, כי בזמנים אלו שערי שמים פתוחים לשמוע קולן של ישראל ועי"ז זוכים להמתיק הדינים ולראות והנה גמלים של חסדים טובים באים וכמשנת"ל שיצחק אבינו פעל כל זאת בתפלת המנחה.

